

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szél Gábor ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) felperesnek, a dr. Újfalvi Annamária ügyvéd (cím) által képviselt név I. rendű és név II. rendű (mindketten cím) alperesek ellen, kötelesrész kiadása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2009. február 26. napján meghozott 28.P.25.183/2007/12. számú ítélete ellen a felperes részéről 13. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 50.000 (Ötvenezer) forint másodfokú perköltséget.

Köteles továbbá a felperes megtéríteni az államnak, az adóhatóság külön felhívására 318.800 (Háromszáztizennyolcezer-nyolcszáz) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Dr. J.H. (a felperes és az I. rendű alperes apja, a II. rendű alperes házastársa, továbbiakban: örökhagyó) 1985. március 16. napján írásbeli magánvégrendeletet alkotott. Ebben halála esetére úgy rendelkezett, hogy a B. J. úti, továbbá a T.-S., S. utcai ingatlanok őt megillető fele részét gyermeke az I. rendű alperes örökölje, a II. rendű alperes holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten. A végrendelet szerint K. lánya örökösödési jogáról szóló lemondó nyilatkozata mellékelve van, így egyedüli örököse J. lánya. Az örökhagyó végrendeletét 1986. május 9. napján kiegészítette, amelyben úgy rendelkezett, hogy amennyiben lánya az I. rendű alperes előtte, vagy vele együtt hal meg, akkor, minden őt illető vagyonának egyetlen örököse felesége, a II. rendű alperes. Ebben is feltüntetésre került, hogy K. lánya által mellékelt lemondó nyilatkozata automatikusan a feleség javára érvényesítendő.

A felperes az 1986. május 14. napján kelt okiratban úgy nyilatkozott, hogy örökbefogadó apja az okirati tanúk jelenlétében az 1985. március 16. napján kelt végrendeletének tartalmát előtte ismertette, amit tudomásul vett. Ebben örökbefogadó apja akként rendelkezett, hogy halála esetén minden ingó és ingatlan vagyonát egyetlen édes gyermeke az I. rendű alperes örökölje kizárólag. A végrendeletet illetve annak tartalmát tudomásul veszi és kijelenti, hogy azt megtámadni nem kívánja. Neki is az a szándéka, hogy örökbefogadó apja végrendelete halála után teljes egészében teljesezésbe menjen, annál is inkább, mert örökbefogadó apja életében őt hiánytalanul kielégítette. Kijelentette továbbá, hogy örökbefogadó apja ismertette neki a végrendelet kiegészítésének szövegét is, amit szintén tudomásul vesz. Amennyiben az elhalálozások miatt az örökös a feleség lesz, akkor az őt illető kötelesrészről a feleség javára lemond. Az okiratot a felperes, valamint F.A.né és M.J. tanúk írták alá.

Az örökhagyó 2005. január 6. napján elhunyt. A hagyatéki eljárásban a felperes kötelesrész kiadását kérte, amelyet azonban az alperesek nem ismertek el, arra hivatkozással, hogy a felperes az örökhagyó utáni öröklésről lemondott. Erre figyelemmel a közjegyző az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal, végrendeleti öröklés jogcímén az I. rendű alperesnek adta át, a II. rendű alperes holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelt.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy kötelesrész jogcímén megörökölte a B. J. úti, valamint a T., S. utcai 1..6/2/A. hrsz. alatt felvett ingatlanok 1/8 részesülőségét. Ezen túlmenően kötelesrész jogcímén kötelezze a bíróság az I. rendű alperest 169.603 forint megfizetésére is, ami a hagyatékba tartozó személygépkocsi, értékpapír számla, kártyaszámla, nyugdíj és az O. Bt. vagyoni betétje után számított összeg. A II. rendű alperest mindezek tűrésére kötelezze.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték. Védekezésük szerint a felperes az öröklésről lemondott, ezért őt kötelesrész nem illeti meg. Lemondó nyilatkozatát nem támadhatja meg, mert a megtámadási határidő évtizedekkel korábban lejárt, valamint nincs olyan körülmény, ami a megtámadásra alapot adna.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alpereseknek 96.000 forint perköltséget, továbbá térítsen meg az államnak 318.800 forint illetéket. Az ítélet indokolásában utalt arra, hogy a Ptk. 603. § (1) bekezdése értelmében, aki törvényes öröklésre jogosult, az örökhagyóval kötött írásbeli szerződésben egészben, vagy részben lemondhat az öröklésről. A felperes nem vitatta, hogy az 1986. május 14-i keltezésű nyilatkozatot aláírta. A Ptk. 218. § (1) bekezdése szerint, ha jogszabály vagy megállapodás írásbeli alakot rendel, legalább a szerződés lényeges tartalmát írásba kell foglalni. A lemondás lényeges tartalmi elemei a szerződés tárgya és visszterhessége. A felperes nyilatkozata tartalmát tekintve a lemondásnak megfelel, mert abban az I. rendű alperes kizárólagos öröklését tudomásul vette és elfogadta. Nincs jogi jelentősége

annak, hogy az előbb kelt végrendeletben az örökhagyó már utalt a ténylegesen később keletkezett felperesi lemondó nyilatkozatra, hiszen ez utóbbi a végrendeletet keletkezésének dátuma szerint említi és utal a végrendelet kiegészítésére is. Végrendeletében az örökhagyó ugyan csak két ingatlanáról rendelkezett, annak kiegészítésében azonban már minden vagyonáról. A felperes nyilatkozata a két örökhagyói végintézkedés tudatában született, a lemondással kapcsolatos szerződés létrejött, mert mindkét szerződő fél nyilatkozata egyazon tárgyra vonatkozott. A felperes személyes előadásából kitűnően az általa aláírt nyilatkozatot az örökhagyónál hagyta, vagyis az, az örökhagyóhoz megérkezett, ezért a Ptk. 214. § (1) bekezdéseiben foglaltak szerint hatályosult. Az örökhagyó nyilatkozatát végrendelete tartalmazza, ezáltal a felperes és az örökhagyó között a lemondásra vonatkozó szerződés a két szerződő fél egyező akaratnyilvánítását tartalmazó külön okiratban foglaltak alapján jött létre.

A Ptk. 218. § (2) bekezdésében írt előfeltételek hiányában nem volt érvényességi feltétel a szerződés teljes bizonyító erejű magánokiratba foglalása, ezért a szerződést az alakiságok megsértése miatt a Ptk. 217. § (1) bekezdése alapján nem lehet semmisnek tekinteni.

A Ptk. 603. § (2) bekezdése alapján a lemondást a szerződési akarat hiánya, vagy fogyatékosága miatt ugyanúgy lehet megtámadni, mint a végrendeletet. Akarati hiba miatti megtámadás esetén a Ptk. 649. §-ában, nem pedig a Ptk. 210. §-ában foglaltak az irányadók. A Ptk. 654. § értelmében a megtámadáshoz való jog gyakorlása - szemben a szerződéseknél egyébként alkalmazandó Ptk. 236. §-ával - nincs határidőhöz kötve, ezért a felperes a Ptk. 649. § (1) bekezdésében foglaltak alapján jogosult saját szerződéses nyilatkozata megtámadására. Állítása szerint az öröklésről egyáltalán nem kívánt lemondani és az örökhagyó is tévedett abban, hogy őt életében már kielégítette. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az általa elismerten valódi okirattal szemben a felperes nem bizonyította, hogy nem volt öröklésről való lemondásra irányuló szerződéses akarata vagy, hogy az örökhagyó tévedett és tévedése hiányában nyilatkozatát különben nem tette volna meg.

A Ptk. 600. § d) pontja szerint kiesik az öröklésből, aki az öröklésről lemondott. A lemondás csak akkor hat ki a lemondó leszármazóira, ha a megállapodás így szól vagy, ha az a kötelesrészt elérő kielégítés fejében történt (Ptk. 604. § (1) bekezdés). A felperes lemondásával az öröklésből kiesett. Annak, hogy lemondása ellenérték fejében vagy ingyenesen történt-e, a perben érvényesített követelés elbírálása szempontjából jelentőséggel nem bír.

A felperes előadásából kitűnően, amikor nyilatkozatát aláírta az örökhagyón kívül más személy, így a tanúk nem voltak jelen. Ebből következően tényleges akaratát, vagy akaratának hiányát a tanúk nem képesek igazolni. A megjelölt hozzátartozó tanúk kihallgatása az akarathiba miatti érvénytelenség kettős feltételéből csupán az egyiket célozta, amely az érvénytelenség megállapításához önmagában nem elégséges. Mindezek mellett a konkrétan meg nem nevezett vagyoni juttatás (kielégítés) meg nem történtének bizonyítása fogalmilag kizárt. Erre figyelemmel az

elsőfokú bíróság az okirati, valamint a felperes által megjelölt további tanúk meghallgatását a jogvita eldöntése szempontjából szükségtelennek tartotta, ezért azt mellőzte.

Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alperesek javára perköltség megfizetésére, ami a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint megállapított, áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj. A felperes a 61986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles továbbá megtéríteni az államnak az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt illetéket is.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben annak kereseti kérelme szerinti megváltoztatását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem adta részletes indokát annak, hogy a perben felhasznált okiratok keletzése között mutatkozó ellentmondásokat hogyan oldotta fel. A végrendelet egyértelműen azt tartalmazza, hogy a felperes örökösödési jogáról szóló lemondó nyilatkozata mellékelve van. Ilyen okirat azonban nem készült a végrendelethez, az csaknem 14 hónap múlva keletkezett. Ugyanez a helyzet a végrendelet kiegészítésére vonatkozó nyilatkozattal kapcsolatban is. Az örökhagyó és a felperes egymás közelében dolgoztak, ezért nem lett volna akadálya annak, hogy nyilatkozatát már korábban aláírja. Mindezekből következik az a körülmény, hogy a csatolt és általa nem vitatott aláírású nyilatkozat mellett vagy ahelyet, volt egy másik nyilatkozat is, amelyre nem emlékszik.

Nem foglalkozott továbbá az elsőfokú bíróság azzal a körülménnyel sem, hogy a nyilatkozatban egy olyan feltétel van, miszerint amennyiben az I. rendű alperes kiesne az öröklésből, úgy a felperes az esetben mond le a II. rendű alperes javára az őt megillető kötelesrészről. Ebből következően a felperes lemondó nyilatkozata feltételhez van kötve. Ez a feltétel pedig az, hogy a felperes hiánytalanul kielégítésre kerüljön. A felperes változatlanul állítja, hogy olyan nagy értékű ingatlant, vagy ingóságot az örökhagyótól nem kapott, ami a kötelesrész kielégítésére alkalmas lett volna. Ezt a körülményt kívánta igazolni a bejelentett tanúkkal. Ezzel összefüggésben álláspontja szerint a felperes tagadásával szemben az alpereseknek kellene bizonyítania azt a körülményt, hogy a felperesi igény kielégítésre került a végrendelkezés időpontjáig, vagy ezt követően.

Szükségesnek tartja a felperes tisztázni azt a körülményt, hogy a kérdéses okirati tanúk valóban jelen voltak-e nyilatkozata aláírásakor. Ő ennek ellenkezőjét állítja, ami megítélése szerint lényeges körülmény, mert a nyilatkozat tartalmával ellentétben az örökhagyó, a felperes és a tanúk előtt végrendeletét nem ismertette, ebből következően az okirat teljességét szükséges nézni, amiben több valótlan állítás van és ezek kihatnak a nyilatkozat tartalmára. Erre figyelemmel indítványozza a két okirati tanú kihallgatását. Amennyiben a másodfokú bíróság az erre vonatkozó bizonyítást nem kívánja lefolytatni, úgy az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kéri a kért bizonyítás lefolytatása érdekében.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú költségben való marasztalását kérték.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése és annak indokolása is mindenben megalapozott. Erre figyelemmel az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet a Pp. 254. § (3) bekezdésében foglaltak szerint, annak helyes indokai alapján hagyta helyben. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte a felperest az alpereseknek járó másodfokú perköltség megfizetésére. Ez a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése szerint a képviselő tevékenysége alapján mérlegeléssel megállapított 40.000 forint munkadíj és 10.000 forint a 25 %-os áfa. A felperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint köteles továbbá megtéríteni az államnak az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel utal az ítélet tábla arra, hogy a felperes által hivatkozott, az egyes okiratok keletkezési időpontja tekintetében mutatkozó ellentmondás nincs kihatással a kereset érdemi elbírálására. Tény, hogy a végrendelet és kiegészítésének tartalma alapján az következtethető, hogy a felperes legkésőbb 1985. március 16. napjáig tett lemondó nyilatkozatot, ami a végrendelet melléklete volt. Ilyen keltezésű felperesi nyilatkozat azonban nem áll rendelkezésre, az pedig, hogy ilyen ténylegesen keletkezett-e, ma már nem deríthető fel. Fellebbezésében a felperes maga sem zárja ki annak lehetőségét, hogy aláírt az örökhagyónak egy másik nyilatkozatot is, amelyre azonban már nem emlékszik. Miután az alperesek a keresettel szemben az 1986. május 14. napján kelt felperesi nyilatkozatra hivatkoztak, az elsőfokú bíróság megalapozottan erre alapítva döntött a kereset tárgyában.

A fellebbezési érveléssel szemben nyilatkozata tartalmából kitűnően a felperes lemondó nyilatkozata nem volt feltételhez kötve. Az a kitétel, mely szerint, ha az örökös a feleség lesz, akkor az őt megillető kötelesrészről a feleség javára mond le, tartalmának helyes értelmezése szerint csak azt juttatja kifejezésre, hogy a felperes a feleség öröklése esetén sem igényli a kötelesrészt. A Ptk. 605. § (1) bekezdése szerint az öröklésről való lemondás - ellenkező megállapodás hiányában - a kötelesrészről való lemondást is jelenti. Ilyen eltérő megállapodásra sem az örökhagyó, sem pedig a felperesi nyilatkozat nem utal, ezért a hivatkozott jogszabályi rendelkezés folytán a lemondás a kötelesrésszére is kiterjed.

Az érvényesség szempontjából közömbös, hogy a felperes ingyenesen, vagy az örökhagyótól kapott juttatásra tekintettel mondott-e le az öröklésről. Erre figyelemmel téves fellebbezési érvelése, mely szerint a jogvita eldöntéséhez bizonyítandó tény, hogy az örökhagyótól kötelesrészt elérő juttatásban részesült, amelyet tagadására figyelemmel az alpereseknek kell bizonyítaniuk.

A kifejtett indokok alapján megalapozottan mellőzte az elsőfokú bíróság a további bizonyítást, a felperes által indítványozott tanúk meghallgatását. Maga a felperes hivatkozott arra, hogy az okirat tartalmával szemben annak aláírásakor a tanúk nem voltak jelen, ebből következően közvetlen tapasztalat híján nem szolgáltathatnak bizonyítékot a felperes akaratára és nyilatkozata aláírásának körülményeire.

Budapest, 2009. október 8.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: